Enw: _____ Dyddiad: _____ Sgôr: _____

Sgamiau Ar-lein a Pheirianneg Gymdeithasol Canllaw Diogelu

Gwe-rwydo drwy e-bost, parthau ffug, gwe-rwydo llais (vishing), sgamiau cymorth, dilysu y tu allan i'r band, BEC

TROSOLWG DYSGU SGAMIAU AR-LEIN

WEDI'I DDIOGELU

AMGRYPTIO DATA

Safon AES 256-did

YN CYDYMFFURFIO

SAFONAU BYD-EANG

Fframweithiau GDPR a CCPA

DIM YMDDIRIEDAETH

POLISI MYNEDIAD

Dilysu Aml-ffactor

Croeso! Mae'r pecyn gweithgareddau hwn yn eich tywys drwy amddiffyn rhag sgamiau ar-lein. Byddwch yn archwilio gwefannau gwe-rwydo ffug, tactegau peirianneg gymdeithasol, sgamiau cymorth, fectorau twyll gwifren a dulliau gwirio taliadau.

PWYNTIAU GWIRIO'R DAFLEN WAITH

- [ ] **Rhan 1-4: Meistroli seiberddiogelwch ac atal bygythiadau.**
- [ ] **Rhan 5-7: Datrys posau croesair a chwilair.**
- [ ] **Rhan 8-9: Datrys astudiaethau achos a her y seiffr.**
- [ ] **Rhan 10: Adolygu tudalennau Cwestiynau Cyffredin sylfaenol ac uwch.**
- [ ] **Rhan 11: Archwilio 10 ffaith ddiddorol o'r byd go iawn.**
- [ ] **Bonws: her Meddwl yn Gyflym.**

Agorwch Ganllaw Seiberddiogelwch VPN.com

URL: https://www.vpn.com/cy/diogelwch-seiber/sgamiau-ar-lein/

Eich Map Llwybr Dysgu Diogelu rhag Sgamiau Ar-lein

- Nodwch arwyddion cyffredin o sgamiau cymorth a pharthau teipo-sgwatio.
- Rhowch brotocolau dilysu e-bost (SPF, DKIM, DMARC) ar waith yn erbyn ffugio.
- Sefydlu dilysu trafodion y tu allan i'r band i atal twyll trosglwyddiadau gwifren busnes.

CYFARWYDDIADAU'R CANLLAW SGAMIAU AR-LEIN

Atebwch y cwestiynau amlddewis a gwir/gau, cwblhewch y brawddegau llenwi bylchau gan ddefnyddio'r banc geiriau, parwch y diffiniadau, a datryswch y posau croesair a chwilair. Cymhwyswch eich gwybodaeth i ddiogelu rhag sgamiau ar-lein. Gorffennwch gyda'r gweithgaredd bonws Meddwl yn Gyflym.

SGAMIAU AR-LEIN A DIOGELU RHAG PEIRIANNEG GYMDEITHASOL (CYFLWYNIAD)

Mae sgamiau ar-lein yn manteisio ar ymddygiad dynol drwy we-rwydo, ffenestri naid cymorth ffug, gwe-rwydo llais (vishing) a thwyll trosglwyddo arian. Mae gorfodi dilysu trafodion y tu allan i'r sianel a rheolau parth SPF/DKIM/DMARC yn helpu i rwystro fectorau peirianneg gymdeithasol wrth y porth.

DARLLENWCH BOB PWYNT GWIRIO YN OFALUS A DEWISWCH NEU YSGRIFENNWCH YR YMATEB CYWIR.

Pwynt Gwirio 1: Her Amlddewis

1. **1. Beth yw prif arwydd sgam cymorth?**
   - A. Ffenestr naid sy'n honni bod eich system wedi'i heintio ac sy'n mynnu eich bod yn ffonio rhif ffôn
   - B. Diweddariad diogelwch awtomataidd a lawrlwythwyd o gofrestrfa swyddogol
   - C. Rheolwr cyfrineiriau yn gwrthod llenwi manylion mewngofnodi ar barth corfforaethol
   - D. Copi wrth gefn o ffeiliau yn y cefndir sy'n rhedeg ar ffurfweddiad gyriant allanol

2. **2. Pa dechneg sy'n defnyddio parthau anfonwyr ffug i ddwyn manylion banc?**
   - A. Gwe-rwydo drwy e-bost
   - B. Sganio porthladdoedd
   - C. Chwistrellu i'r cof
   - D. Rhwygo cryptograffig

3. **3. Beth sy'n cynrychioli twyll trosglwyddo gwifren?**
   - A. Twyllo dioddefwyr i anfon arian i gyfrifon corfforaethol ffug gan ddefnyddio peirianneg gymdeithasol
   - B. Amgryptio cronfeydd data system gan ddefnyddio llwythi meddalwedd wystlo
   - C. Holi cronfeydd data drwy orchmynion chwistrellu SQL
   - D. Gwneud copïau wrth gefn o ffeiliau'r system ar ddisgiau storio all-lein

4. **4. Pam mae sgamwyr yn creu gwefannau siopa ffug?**
   - A. I ddwyn manylion cardiau credyd a manylion talu gan brynwyr
   - B. Lletya tablau cronfa ddata dadansoddi maleiswedd mewn blwch tywod
   - C. Er mwyn cyflymu danfon archebion ar-lein
   - D. Er mwyn profi dyluniadau gwefannau newydd am ddim

5. **5. Beth yw ystyr gwe-rwydo llais (vishing)?**
   - A. Sgamiau gwe-rwydo llais dros rwydweithiau ffôn i ddwyn manylion mewngofnodi
   - B. Sganio rhwydweithiau lleol am ddyfeisiau system heb eu diogelu
   - C. Adfer cronfeydd data'r system ar ôl tor-diogelwch heb awdurdod
   - D. Rhedeg cod nad oes modd ymddiried ynddo mewn cynwysyddion rhithwir diogel

Pwynt Gwirio 2: Her Gwir neu Gau

6 Cwestiwn 6

6. Dim ond defnyddwyr terfynol y mae sgamiau gwe-rwydo yn eu targedu, byth swyddogion gweithredol fel targedau whaling.

○ Gwir ○ Gau

7 Cwestiwn 7

7. Mae parthau ffug yn aml yn defnyddio gwallau teipio bach (fel amaz0n.com) i ddynwared brandiau dibynadwy.

○ Gwir ○ Gau

8 Cwestiwn 8

8. Gellir datrys sgamiau cymorth drwy roi mynediad o bell i'r galwr.

○ Gwir ○ Gau

9 Cwestiwn 9

9. Mae peirianneg gymdeithasol yn manteisio ar seicoleg ddynol fel ofn a brys i osgoi rheolau diogelwch.

○ Gwir ○ Gau

10 Cwestiwn 10

10. Dylid bob amser ddilysu ceisiadau am drosglwyddiadau gwifren gan ddefnyddio sianeli cyfathrebu y tu allan i'r band.

○ Gwir ○ Gau

Pwynt Gwirio 3: Mewnosod Termau Allweddol

Darllenwch bob brawddeg isod a llenwch y bwlch gyda'r term cywir o'r Banc Geiriau.

1. Yr enw ar e-byst twyllodrus sy'n twyllo defnyddwyr yw _____ .
2. Mae cyfeiriadau gwe sy'n dynwared brandiau dibynadwy yn gyfeiriadau _____ .
3. Yr enw ar sgamiau llais sy'n targedu manylion banc yw _____ .
4. Mae ffenestr naid sy'n mynnu arian i gael gwared ar firws yn _____ cymorth.
5. Mae cadarnhau cais am daliad yn golygu bod angen _____ drwy sianel arall.
6. _____ yw ailgyfeirio trafodion busnes i gyfrifon lladron.

BANC GEIRIAU GEIRFA

DILYSU | FFUGIEDIG | GWE-RWYDO | MORFILA | SGAM | SMISHING | TWYLL TALU | VISHING

Ysgrifennwch eich atebion yma:

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Pwynt Gwirio 4: Paru Cysyniadau Diogelwch

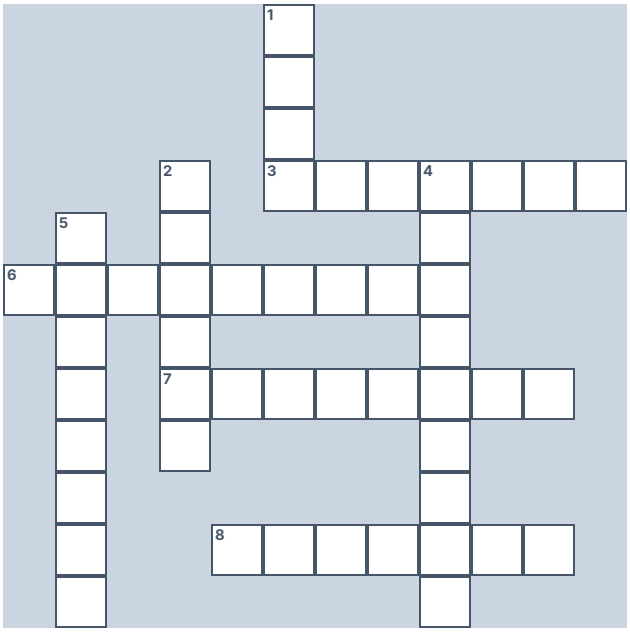
PARU DIFFINIADAU

Parwch bob term geirfa ar y chwith â'i ddiffiniad cywir ar y dde drwy ysgrifennu'r llythyren gyfatebol (A-H) yn y blwch mewnbwn y gellir ei lenwi.

☐	1. GWE-RWYDO	A	Ailgyfeirio trafodion banc yn dwyllodrus i gyfrifon troseddwyr.
☐	2. WEDI'I FFUGIO	B	Cynllun twyllodrus sydd wedi'i gynllunio i ddwyn arian neu fanylion mynediad gan ddioddefwyr.
☐	3. GWE-RWYDO LLAIS	C	Anfon negeseuon testun sgam i ddwyn manylion mewngofnodi cyfrifon symudol.
☐	4. SGAM	D	Galwadau llais twyllodrus sydd wedi'u cynllunio i ddwyn manylion mewngofnodi a manylion cyfrif.
☐	5. DILYSU	E	Ymosodiadau gwe-rwydo wedi'u targedu sy'n ceisio dwyn manylion mewngofnodi uwch swyddogion gweithredol.
☐	6. GWIFREN	F	Cyfeiriad anfonwr e-bost neu wefan ffug a gynlluniwyd i edrych yn gyfreithlon.
☐	7. MORFILA	G	Ymgyrchoedd e-bost twyllodrus sydd wedi'u cynllunio i ddwyn manylion mewngofnodi a chyfrineiriau.
☐	8. GWE-RWYDO SMS	H	Cadarnhau manylion talu drwy ddull cyswllt eilaidd dibynadwy.

Pwynt Gwirio 5: Pos Croesair

Datryswch y croesair drwy deipio llythrennau yn y blychau gwyn gweithredol. Mae'r rhifau'n cyfateb i'r cliwiau isod.

CLIWIAU AR DRAWS

3. Ymosodiadau gwe-rwydo wedi'u targedu sy'n ceisio dwyn tystlythyrau gan uwch swyddogion gweithredol. (7)

6. Ailgyfeirio trafodion banc yn dwyllodrus i gyfrifon troseddwyr. (9)

7. Anfon negeseuon testun twyllodrus i ddwyn tystlythyrau cyfrifon symudol. (8)

8. Galwadau llais twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn tystlythyrau a manylion cyfrifon. (7)

CLIWIAU I LAWR

1. Cynllun twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn arian neu dystlythyrau mynediad gan ddioddefwyr. (4)

2. Cadarnhau manylion talu drwy ddull cyswllt eilaidd dibynadwy. (6)

4. Cyfeiriad anfonwr e-bost neu wefan sy'n dynwared un arall er mwyn ymddangos yn gyfreithlon. (9)

5. Ymgyrchoedd e-bost twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn tystlythyrau mewngofnodi a chyfrineiriau. (8)

Pwynt Gwirio 5, dewis arall: Cliwiau Croesair Hygyrch

Gall defnyddwyr darllenwyr sgrin a bysellfwrdd deipio atebion y croesair yn uniongyrchol yn y meysydd testun isod.

CLIWIAU AR DRAWS

3 ar draws: Ymosodiadau gwe-rwydo wedi'u targedu sy'n ceisio dwyn tystlythyrau gan uwch swyddogion gweithredol. (7 llythyren):

6 ar draws: Ailgyfeirio trafodion banc yn dwyllodrus i gyfrifon troseddwyr. (9 llythyren):

7 ar draws: Anfon negeseuon testun twyllodrus i ddwyn tystlythyrau cyfrifon symudol. (8 llythyren):

8 ar draws: Galwadau llais twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn tystlythyrau a manylion cyfrifon. (7 llythyren):

CLIWIAU I LAWR

1 i lawr: Cynllun twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn arian neu dystlythyrau mynediad gan ddioddefwyr. (4 llythyren):

2 i lawr: Cadarnhau manylion talu drwy ddull cyswllt eilaidd dibynadwy. (6 llythyren):

4 i lawr: Cyfeiriad anfonwr e-bost neu wefan sy'n dynwared un arall er mwyn ymddangos yn gyfreithlon. (9 llythyren):

5 i lawr: Ymgyrchoedd e-bost twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn tystlythyrau mewngofnodi a chyfrineiriau. (8 llythyren):

Pwynt Gwirio 6: Chwilair Geiriau Cudd

Dewch o hyd i'r 8 term geirfa allweddol sydd wedi'u cuddio yn y grid isod. Gall geiriau fod yn llorweddol, yn fertigol neu'n groeslinol.

C R U I G N R V M P X Q O C U

S T S E L J B I A B M C P X L

K Y Y K X T K S D Q O M J D I

U N L N K Q P H G M R M Q R S

L T I T G F C I S Q F O H G S

A B D W D F S N Z V I C Z W W

T F K H Z U D G S N L D Q E X

L P C U B G A Z M N A D K R A

L D O D F I H I I D R Q M W E

Y I R Z S E S F S Q V F A Y A

W Q O N P D G T H X Q K R D U

T S D N Y I A B I F S X W O J

A R Z Y Y G M L N G I M R J M

L T O H Q Q H Z G A O V G U B

Y R Y B H L Z G J O P N W C M

RHESTR GEIRIAU GEIRFA

GWERWYDO, FFUGIEDIG, VISHING, SGAM, DILYSU, TWYLLTALU, MORFILA, SMISHING

Pwynt Gwirio 6, dewis arall: Paru Geirfa Hygyrch

Parwch bob un o'r 8 term geirfa o'r Chwilair â'i ddiffiniad cywir drwy ysgrifennu'r llythyren (A-H) yn y bwlch.

TERMAU GEIRFA
A. GWERWYDO
B. FFUGIEDIG
C. VISHING
D. SGAM
E. DILYSU
F. TWYLLTALU
G. MORFILA
H. SMISHING

	DIFFINIADAU A MEYSYDD PARU
	1. Cyfeiriad anfonwr e-bost neu wefan sy'n dynwared un arall er mwyn ymddangos yn gyfreithlon.
	2. Cadarnhau manylion talu drwy ddull cyswllt eilaidd dibynadwy.
	3. Ailgyfeirio trafodion banc yn dwyllodrus i gyfrifon troseddwyr.
	4. Anfon negeseuon testun twyllodrus i ddwyn tystlythyrau cyfrifon symudol.
	5. Ymosodiadau gwe-rwydo wedi'u targedu sy'n ceisio dwyn tystlythyrau gan uwch swyddogion gweithredol.
	6. Galwadau llais twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn tystlythyrau a manylion cyfrifon.
	7. Ymgyrchoedd e-bost twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn tystlythyrau mewngofnodi a chyfrineiriau.
	8. Cynllun twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn arian neu dystlythyrau mynediad gan ddioddefwyr.

Pwynt Gwirio 7: Her Geiriau Cymysg

Dad-sgramblwch y llythrennau isod i ddatgelu cysyniadau a thermau allweddol seiberddiogelwch. Ysgrifennwch eich atebion yn y blychau mewnbwn a ddarperir.

1. **DRWGYWOE** _____
2. **VSGNIHI** _____
3. **DLYUSI** _____
4. **AOIFLMR** _____
5. **DIFGEGFIU** _____
6. **AMSG** _____
7. **TTLUALWLY** _____
8. **SMHGSNII** _____

Gweithgaredd Bonws: Meddwl yn Gyflym

3 ATEB YM MHOB CATEGORI. Y PERSON CYNTAF I GWBLHAU'R RHESTR SY'N ENNILL.

1	Dyfeisiau y gellir eu hacio			
2	Ymadroddion y mae sgamwyr yn eu defnyddio'n aml			
3	Dulliau talu y mae sgamwyr yn gofyn amdanynt			
4	Mathau o sgamiau ar-lein			
5	Cynigion sy'n rhy dda i fod yn wir			
6	Mannau i roi gwybod am sgam			
7	Geiriau sy'n ymwneud â seiberddiogelwch			
8	Pobl y gallwch eu rhybuddio am sgamiau			
9	Pethau rydych chi'n gwneud copi wrth gefn ohonynt			
10	Arwyddion rhybudd mewn e-bost			
11	Arwyddion bod cyfrifiadur wedi'i heintio			
12	Ffyrdd o wirio siop ar-lein			
13	Ffyrdd o ddiogelu eich cyfrifon			
14	Pethau i'w gwneud os cewch eich sgamio			
15	Pethau i'w gwneud ar ôl gollyngiad data			

Pwynt Gwirio 8: Astudiaethau Achos Seiberddiogelwch

Cymhwyswch y cysyniadau rydych wedi'u dysgu i ddatrys y senarios go iawn isod.

ASTUDIAETH ACHOS 1: ATAL SGAMIAU TROSGLWYDDO ARIAN CORFFORAETHOL

Senario: Mae adran gyllid yn derbyn e-bost brys o gyfeiriad gwerthwr ffug, yn gofyn i drosglwyddiadau gwifren ar gyfer anfonebau yn y dyfodol gael eu cyfeirio at rif llwybro newydd.

Cwestiwn Trafod: Amlinellwch y polisi gwirio twyll gwifren, a nodwch rwystrau dilysu e-bost.

ASTUDIAETH ACHOS 2: DIGWYDDIAD GWE-RWYDO MORFILA AR UWCH-SWYDDOGION

Senario: Cliciodd swyddog gweithredol ar ddolen we-rwydo a honnai ei bod yn cynnwys dogfen ddiogel ar gyfer cyfarfod bwrdd, gan roi ei brif fanylion mewngofnodi corfforaethol ar borth ffug.

Cwestiwn Trafod: Disgrifiwch y camau ymateb i'r digwyddiad yn fanwl, ac esboniwch sut i archwilio mewngofnodion swyddogion gweithredol.

Pwynt Gwirio 9: Dadgryptio'r Seiffr

Mae gweithiwr proffesiynol seiberddiogelwch yn diogelu asedau rhwydwaith rhag actorion bygythiad ar-lein. Defnyddiwch yr allwedd Llythyren-i-Rif isod i ddadgryptio'r neges drwy ysgrifennu'r llythrennau cyfatebol yn y bylchau gwag.

ALLWEDD AMGRYPTIO LLYTHRENNAU-I-RIFAU

A=1 B=2 C=3 D=4 E=5 F=6 G=7 H=8 I=9 J=10

K=11 L=12 M=13 N=14 O=15 P=16 Q=17 R=18 S=19 T=20

U=21 V=22 W=23 X=24 Y=25 Z=26

3	1	14	6	25	4	4	23	3	8		14	5	7	5	19	5	21	15	14

20	23	25	12	12		7	25	4	1		4	9	12	25	19	21

Neges wedi'i datgodio:

AWGRYM: MAE POB RHIF YN CYNRYCHIOLI SAFLE'R LLYTHYREN HONNO YN YR WYDDOR (E.E. 1 = A, 2 = B, 26 = Z).

Pwynt Gwirio 10: Cwestiynau Cyffredin Sylfaenol am Seiberddiogelwch (Rhan A)

Adolygwch gwestiynau ac atebion cyffredin am liniaru bygythiadau ar-lein.

Q1: Beth yw sgam ar-lein?

Cynllun twyllodrus sy'n defnyddio sianeli digidol i dwyllo dioddefwyr i anfon arian neu ildio manylion personol.

Q2: Beth yw prif ddangosydd gwe-rwydo drwy e-bost?

Neges sy'n honni brys (fel atal cyfrif) ac yn eich cyfeirio at ddolen nad yw'n cyfateb i'r parth swyddogol.

Q3: Beth yw typosquatting?

Cofrestru parthau â chamgymeriadau teipio cyffredin yn enwau brandiau poblogaidd (fel amaz0n.com) i letya gwefannau gwe-rwydo ffug.

Q4: Beth yw sgam cymorth?

Ffenestr naid sy'n honni bod eich cyfrifiadur wedi'i heintio, gan eich cyfeirio i ffonio rhif a thalu am feddalwedd glanhau ffug neu wasanaethau mynediad o bell. [1]

Q5: Beth yw gwe-rwydo llais (vishing)?

Ymosodiadau gwe-rwydo sy'n defnyddio galwadau ffôn llais i dwyllo dioddefwyr i roi manylion cyfrif banc neu fewngofnodi.

Pwynt Gwirio 10: Cwestiynau Cyffredin Sylfaenol am Seiberddiogelwch (Rhan B)

Adolygwch gwestiynau ac atebion cyffredin am liniaru bygythiadau ar-lein.

Q6: Beth yw ystyr twyll gwifren (wire fraud)?

Ailgyfeirio trafodion talu i gyfrifon sgam drwy ddynwared gwerthwyr neu uwch-weithredwyr.

Q7: Beth yw morfila (whaling)?

Math hynod dargedig o we-rwydo gwaywffon sy'n anelu'n uniongyrchol at dargedau gwerth uchel fel uwch-swyddogion gweithredol corfforaethol (C-level).

Q8: Beth yw gwe-rwydo SMS (smishing)?

Negeseuon testun sgam a anfonir at ddyfeisiau symudol, sy'n cynnwys dolenni i byrth ffug neu ddiweddariadau olrhain.

Q9: Pam mae gwirio y tu allan i'r band yn hollbwysig?

Mae'n cadarnhau manylion trafodion gan ddefnyddio sianel gyfathrebu ar wahân (fel galwad ffôn), gan osgoi edafedd e-bost sydd wedi'u peryglu.

Q10: Sut mae sgam escrow (gwasanaeth dal arian) ffug yn gweithio?

Mae sgamwyr yn creu gwefan escrow (gwasanaeth dal arian) ffug, gan honni bod yr arian yn cael ei ddal yn ddiogel, yna'n dwyn blaendal gwifren y prynwr.

Pwynt Gwirio 10: Cwestiynau Cyffredin Uwch am Ddiogelwch (Rhan C)

Archwilio agweddau technegol uwch ar fframweithiau diogelwch, dadansoddi maleiswedd, a chydymffurfiaeth data.

Q1: Sut mae sgamwyr yn defnyddio BEC (Business Email Compromise) i gyflawni twyll trosglwyddo arian?

Maent yn herwgipio cyfrif e-bost gweithiwr dilys, yn monitro edafedd anfonebau, ac yn anfon manylion bilio wedi'u diweddaru gyda chyfrifon banc twyllodrus.

Q2: Beth yw risg ymosodiadau homograff IDN mewn sgamiau ar-lein?

Defnyddio nodau nad ydynt yn ASCII sy'n edrych yn union fel llythrennau arferol (e.e., 'a' Cyrilig) i gofrestru parthau ffug sy'n dynwared brandiau go iawn.

Q3: Pam mae archwilio penawdau e-bost yn bwysig wrth ganfod sgamiau?

Mae'n datgelu IP gwirioneddol y gweinydd tarddiad a statws dilysu SPF/DKIM, gan ddangos a yw parth yr anfonwr wedi'i ffugio.

Q4: Sut mae sgamwyr cymorth yn camfanteisio ar feddalwedd bwrdd gwaith o bell?

Maent yn defnyddio cyfleustodau fel AnyDesk neu TeamViewer i gysylltu â dyfais y dioddefwr, plannu maleiswedd, a dwyn cyfrineiriau sydd wedi'u cadw.

Q5: Beth yw nod sgamiau ffi ymlaen llaw?

Twyllo dioddefwyr i dalu ffioedd prosesu ymlaen llaw yn gyfnewid am wobr ariannol fawr nad yw'n bodoli.

Pwynt Gwirio 10: Cwestiynau Cyffredin Uwch am Ddiogelwch (Rhan D)

Archwilio agweddau technegol uwch ar fframweithiau diogelwch, dadansoddi maleiswedd, a chydymffurfiaeth data.

Q6: Sut mae sgamwyr yn defnyddio proffilio cyfryngau cymdeithasol ar gyfer gwe-rwydo wedi'i dargedu?

Maent yn casglu strwythurau trefniadol corfforaethol ac enwau gweithwyr i ddrafftio e-byst gwe-rwydo wedi'i dargedu argyhoeddiadol.

Q7: Pam mae siopau gwe ffug yn cynnig gostyngiadau mawr?

Denu prynwyr i roi manylion eu cardiau credyd, gan gipio manylion i'w hailddefnyddio neu eu hailwerthu ar fforymau carding.

Q8: Sut mae cofnodion DMARC yn rhwystro sgamiau gwe-rwydo?

Mae DMARC yn gadael i berchnogion parthau ofyn i dderbynwyr roi post sy'n methu gwiriadau SPF a DKIM wedi'u halinio mewn cwarantin neu ei wrthod, gan rwystro ffugio uniongyrchol. [5]

Q9: Beth yw bygythiad pyrth cynaeafu manylion mewngofnodi?

Tudalennau glanio ffug a gynlluniwyd i edrych yn union fel Microsoft 365 neu Google Workspace, sy'n dwyn manylion mewngofnodi wrth iddynt gael eu rhoi.

Q10: Sut mae timau diogelwch yn adrodd am barthau sgam a'u hanalluogi?

Drwy gyflwyno tystiolaeth o dwyll i gyfeiriad e-bost camddefnydd y cofrestrydd, y darparwr lletya, a chofrestrfa Google Safe Browsing.

Rhan 11: 10 Ffaith a Mewnwelediad Seiberddiogelwch o'r Byd Go Iawn

Adolygwch ffeithiau o'r byd go iawn am dor-diogelwch, mecanweithiau amddiffyn, a safonau cydymffurfio.

1. CIPOLWG AR DDIOGELWCH

Gwe-rwydo a ffugio oedd y math o drosedd a adroddwyd amlaf i IC3 yr FBI yn 2025, gyda 191,561 o gwynion. [2]

2. CIPOLWG AR DDIOGELWCH

Achosodd Business Email Compromise (BEC) golledion o dros $3 biliwn a adroddwyd i IC3 yr FBI yn 2025. [2]

3. CIPOLWG AR DDIOGELWCH

Mae parthau typo-squatting yn wahanol i enwau brand go iawn o un neu ddau nod, felly gall cipolwg cyflym eu methu.

4. CIPOLWG AR DDIOGELWCH

Achosodd sgamiau cymorth technegol golledion o dros $2.1 biliwn a adroddwyd i IC3 yr FBI yn 2025. [2]

5. CIPOLWG AR DDIOGELWCH

Mae ymosodiadau homograff yn edrych yn union yr un fath ym mariau cyfeiriad porwyr oni bai bod y porwr yn dangos ffurfweddiadau punycode.

6. CIPOLWG AR DDIOGELWCH

Mae sgamiau negeseuon testun SMS (smishing) yn defnyddio negeseuon byr, brys gyda dolenni, gan roi ychydig o gyd-destun i ddioddefwyr i adnabod twyll.

7. MEWNWELEDIAD DIOGELWCH

Mae ymosodiadau morfila yn targedu negeseuon e-bost swyddogion gweithredol am eu bod yn rheoli mynediad at drosglwyddiadau gwifren mawr ar gyfer taliadau.

8. MEWNWELEDIAD DIOGELWCH

Mae dilysu newidiadau i daliadau drwy ffonio rhif ffôn hysbys sydd wedi'i gadw yn amddiffyniad allweddol rhag twyll gwifren BEC.

9. MEWNWELEDIAD DIOGELWCH

Mae gwefannau escrow (gwasanaeth dal arian) ffug yn sgam cyffredin mewn marchnadoedd ar-lein: maent yn edrych fel gwasanaeth talu diogel ond yn dwyn trosglwyddiad gwifren y prynwr.

10. CIPOLWG AR DDIOGELWCH

Mae Google Safe Browsing yn rhybuddio defnyddwyr cyn iddynt agor gwefannau y mae wedi'u nodi am we-rwydo neu faleiswedd.

Cyfeiriadau a Ffynonellau Technegol

Mae'r canllaw astudio a'r posau rhyngweithiol wedi'u llunio o safonau byd-eang NIST, OWASP a chydymffurfio â phreifatrwydd data.

CYFEIRIADAU YSGOLHEIGAIDD A DIWYDIANT

[1] Federal Trade Commission. (n.d.). How To Spot, Avoid, and Report Tech Support Scams.

https://consumer.ftc.gov/articles/how-spot-avoid-and-report-tech-support-scams

[2] FBI Internet Crime Complaint Center. (2026). 2025 IC3 Annual Report.

https://www.ic3.gov/AnnualReport/Reports/2025_IC3Report.pdf

[3] CISA. (2023). Phishing Guidance: Stopping the Attack Cycle at Phase One.

https://www.cisa.gov/resources-tools/resources/phishing-guidance-stopping-attack-cycle-phase-one

[4] CISA. (n.d.). Malware, Phishing, and Ransomware.

https://www.cisa.gov/topics/cyber-threats-and-advisories/malware-phishing-and-ransomware

[5] IETF. (2015). RFC 7489: Domain-based Message Authentication, Reporting, and Conformance (DMARC).

https://www.rfc-editor.org/rfc/rfc7489.html

Allwedd Atebion: Pwynt Gwirio 1 – Amlddewis

1 **Cwestiwn 1** — **Ateb Cywir: A**

NODYN ADDYSGU

Beth yw prif arwydd sgam cymorth? → Ffenestr naid sy'n honni bod eich system wedi'i heintio ac sy'n mynnu eich bod yn ffonio rhif ffôn

2 **Cwestiwn 2** — **Ateb Cywir: A**

NODYN ADDYSGU

Pa dechneg sy'n defnyddio parthau anfonwyr ffug i ddwyn manylion banc? → Gwe-rwydo drwy e-bost

3 **Cwestiwn 3** — **Ateb Cywir: A**

NODYN ADDYSGU

Beth sy'n cynrychioli twyll trosglwyddo gwifren? → Twyllo dioddefwyr i anfon arian i gyfrifon corfforaethol ffug gan ddefnyddio peirianneg gymdeithasol

4 **Cwestiwn 4** — **Ateb Cywir: A**

NODYN ADDYSGU

Pam mae sgamwyr yn creu gwefannau siopa ffug? → I ddwyn manylion cardiau credyd a manylion talu gan brynwyr

5 **Cwestiwn 5** — **Ateb Cywir: A**

NODYN ADDYSGU

Beth yw ystyr gwe-rwydo llais (vishing)? → Sgamiau gwe-rwydo llais dros rwydweithiau ffôn i ddwyn manylion mewngofnodi

Allwedd Atebion: Pwynt Gwirio 2 – Gwir neu Gau

6 **Cwestiwn 6** — **Ateb Cywir: Gau**

NODYN ADDYSGU

Gau: mae gwe-rwydo hefyd yn targedu swyddogion gweithredol; gwe-rwydo wedi'i anelu at uwch arweinwyr yw whaling.

7 **Cwestiwn 7** — **Ateb Cywir: Gwir**

NODYN ADDYSGU

Mae parthau ffug yn aml yn defnyddio gwallau teipio bach (fel amaz0n.com) i ddynwared brandiau dibynadwy.

8 **Cwestiwn 8** — **Ateb Cywir: Gau**

NODYN ADDYSGU

Gau: mae rhoi mynediad o bell i sgamiwr cymorth yn gadael iddo blannu maleiswedd a dwyn data.

9 **Cwestiwn 9** — **Ateb Cywir: Gwir**

NODYN ADDYSGU

Mae peirianneg gymdeithasol yn manteisio ar seicoleg ddynol fel ofn a brys i osgoi rheolau diogelwch.

10 **Cwestiwn 10** — **Ateb Cywir: Gwir**

NODYN ADDYSGU

Dylid bob amser ddilysu ceisiadau am drosglwyddiadau gwifren gan ddefnyddio sianeli cyfathrebu y tu allan i'r band.

Allweddi Geirfa a Chyfarwyddyd Marcio

Cyfarwyddyd Marcio i Athrawon: Rhowch 1 pwynt am bob paru cywir (8 pwynt i gyd) a phob term cyd-destun (6 phwynt i gyd).

PWYNT GWIRIO 4: ALLWEDD PARU CYSYNIADAU

G 1. GWE-RWYDO	F 2. WEDI'I FFUGIO	D 3. GWE-RWYDO LLAIS	B 4. SGAM
H 5. DILYSU	A 6. GWIFREN	E 7. MORFILA	C 8. GWE-RWYDO SMS

PWYNT GWIRIO 3: ALLWEDD TERMAU ALLWEDDOL

1 GWE-RWYDO	2 FFUGIEDIG	3 VISHING	4 SGAM
5 DILYSU	6 TWYLL TALU		

PWYNT GWIRIO 6, DEWIS ARALL: ALLWEDD PARU GEIRFA

1 B – FFUGIEDIG	2 E – DILYSU	3 F – TWYLLTALU	4 H – SMISHING
5 G – MORFILA	6 C – VISHING	7 A – GWERWYDO	8 D – SGAM

NODIADAU TRAFOD I ATHRAWON

Termau Allweddol:
Gwiriwch fod myfyrwyr yn gallu esbonio GWE-RWYDO, WEDI'I FFUGIO a GWE-RWYDO LLAIS yn eu geiriau eu hunain a rhoi enghraifft o bob un.

Astudiaethau Achos:
Gofynnwch i fyfyrwyr gefnogi eu hargymhellion â ffeithiau o'r daflen waith yn hytrach na thybiaethau.

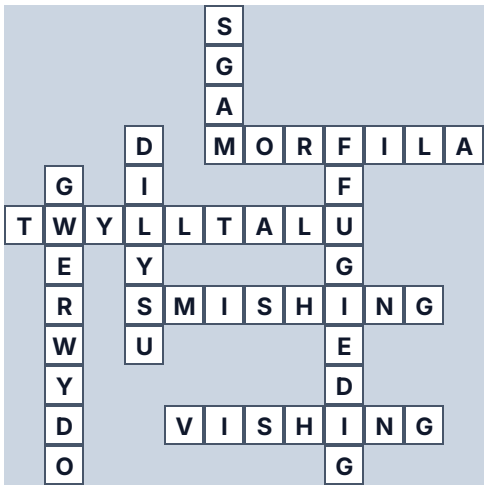
Gwerthuso Ffynonellau:
Gofynnwch i fyfyrwyr wirio o leiaf un honiad yn erbyn cyfeiriadau'r daflen waith, a thrafodwch pam y gall ffigurau, prisiau a rheolau newid dros amser.

Allweddi Posau a Nodiadau i Athrawon

DATRYSIAD Y CHWILAIR

C	R	U	I	G	N	R	V	M	P	X	Q	O	C	U
S	T	S	E	L	J	B	I	A	B	M	C	P	X	L
K	Y	Y	K	X	T	K	S	D	Q	O	M	J	D	I
U	N	L	N	K	Q	P	H	G	M	R	M	Q	R	S
L	T	I	T	G	F	C	I	S	Q	F	O	H	G	S
A	B	D	W	D	F	S	N	Z	V	I	C	Z	W	W
T	F	K	H	Z	U	D	G	S	N	L	D	Q	E	X
L	P	C	U	B	G	A	Z	M	N	A	D	K	R	A
L	D	O	D	F	I	H	I	I	D	R	Q	M	W	E
Y	I	R	Z	S	E	S	F	S	Q	V	F	A	Y	A
W	Q	O	N	P	D	G	T	H	X	Q	K	R	D	U
T	S	D	N	Y	I	A	B	I	F	S	X	W	O	J
A	R	Z	Y	Y	G	M	L	N	G	I	M	R	J	M
L	T	O	H	Q	Q	H	Z	G	A	O	V	G	U	B
Y	R	Y	B	H	L	Z	G	J	O	P	N	W	C	M

DATRYSIAD Y CROESAIR

CANLLAW I ATHRAWON AR GYFER ATEBION Y CROESAIR

CLIWIAU AR DRAWS

3 ar draws: MORFILA Ymosodiadau gwe-rwydo wedi'u targedu sy'n ceisio dwyn tystlythyrau gan uwch swyddogion gweithredol. (7 llythyren)

6 ar draws: TWYLLTALU Ailgyfeirio trafodion banc yn dwyllodrus i gyfrifon troseddwyr. (9 llythyren)

7 ar draws: SMISHING Anfon negeseuon testun twyllodrus i ddwyn tystlythyrau cyfrifon symudol. (8 llythyren)

8 ar draws: VISHING Galwadau llais twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn tystlythyrau a manylion cyfrifon. (7 llythyren)

CLIWIAU I LAWR

1 i lawr: SGAM Cynllun twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn arian neu dystlythyrau mynediad gan ddioddefwyr. (4 llythyren)

2 i lawr: DILYSU Cadarnhau manylion talu drwy ddull cyswllt eilaidd dibynadwy. (6 llythyren)

4 i lawr: FFUGIEDIG Cyfeiriad anfonwr e-bost neu wefan sy'n dynwared un arall er mwyn ymddangos yn gyfreithlon. (9 llythyren)

5 i lawr: GWERWYDO Ymgyrchoedd e-bost twyllodrus a gynlluniwyd i ddwyn tystlythyrau mewngofnodi a chyfrineiriau. (8 llythyren)

Allwedd Datrys Geiriau Cymysg a Seiffr

Allwedd marcio ar gyfer y gweithgaredd dad-sgramblo geirfa a'r Her Seiffr Gyfrinachol.

ALLWEDD DATRYS GEIRIAU CYMYSG

1. DRWGYWOE	GWERWYDO	5. DIFGEGFIU	FFUGIEDIG
2. VSGNIHI	VISHING	6. AMSG	SGAM
3. DLYUSI	DILYSU	7. TTLUALWLY	TWYLLTALU
4. AOIFLMR	MORFILA	8. SMHGSNII	SMISHING

ALLWEDD HER Y SEIFFR CYFRINACHOL

"CANFYDDWCH NEGESEUON TWYLL GYDA DILYSU"

Allwedd Atebion yr Astudiaethau Achos

A Astudiaeth Achos 1: Atal Sgamiau Trosglwyddo Arian Corfforaethol

Datrysiad i Athrawon

CANLLAW MARCIO

Dylai atebion myfyrwyr gwmpasu'r pwyntiau canlynol:

- Dadansoddi Senario: Mae adran gyllid yn derbyn e-bost brys o gyfeiriad gwerthwr ffug, yn gofyn i drosglwyddiadau gwifren ar gyfer anfonebau yn y dyfodol gael eu cyfeirio at rif llwybro newydd.
- Strategaeth a Datrysiad a Argymhellir: Gorfodwch bolisi awdurdodi deuol ar gyfer pob taliad. Gweithredwch wirio y tu allan i'r band gan ddefnyddio rhif ffôn sydd wedi'i gadw ymlaen llaw, a rhwystrwch negeseuon e-bost o barthau ffug yn y porth.

B Astudiaeth Achos 2: Digwyddiad Gwe-rwydo Morfila ar Uwch-swyddogion

Datrysiad i Athrawon

CANLLAW MARCIO

Dylai atebion myfyrwyr gwmpasu'r pwyntiau canlynol:

- Dadansoddi Senario: Cliciodd swyddog gweithredol ar ddolen we-rwydo a honnai fod ganddi ddogfen ddiogel ar gyfer cyfarfod bwrdd, gan roi ei brif fanylion mewngofnodi corfforaethol ar borth ffug.
- Strategaeth ac Ateb a Argymhellir: Ynyswch ddyfais yr uwch-weithredwr. Ailosodwch holl docynnau sesiwn a manylion mewngofnodi corfforaethol. Adolygwch logiau mynediad am ddata'n gadael, a gweithredwch MFA caledwedd ar bob mewngofnodi.